

ЕЗИКОВА ПОЛИТИКА

Като част от усилията си да насърчава мобилността и межкултурното разбирателство Европейският съюз (ЕС) определя изучаването на езици като важен приоритет и финансира многобройни програми и проекти в тази област. ЕС разбира многоезичието като важен елемент от европейската конкурентоспособност. Затова към целите на езиковата политика на ЕС спада и целта всеки европейски гражданин да владее, освен майчиния си език, и два други езика.

ПРАВНО ОСНОВАНИЕ

Езиковото многообразие в Европа е неоспорим факт. Езиците са неделима част от европейската идентичност и са най-прекия израз на културата. В ЕС, основан на принципа „единство в многообразието“, способността да се общува на няколко езика е особено ценна за физическите лица, организациите и дружествата. Езиците са от основно значение също така и за зачитането на културното и езиковото многообразие в ЕС.

Зачитането на езиковото многообразие е основна ценност на Европейския съюз, също както и уважението към личността и отвореността към други култури. Това е включено в преамбюла на Договора за Европейския съюз, в който се говори за вдъхновение „от културното, религиозното и хуманистичното наследство на Европа“ и „привързаност към принципите на свободата, демокрацията и зачитането на правата на човека“. В член 2 от Договора за Европейския съюз (ДЕС) се отделя голямо внимание на зачитането на правата на човека и борбата с дискриминацията, а в член 3 се посочва, че ЕС „зачита богатството на своето културно и езиково многообразие“. В член 165, параграф 2 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС) се подчертава, че „действията на Съюза целят развиване на европейското измерение в образованието, особено чрез обучение и разпространение на езиците на държавите членки“, при пълно зачитане на културното и езиковото многообразие (член 165, параграф 1 от ДФЕС).

Хартата на основните права на ЕС, приета през 2000 г. и направена правно обвързваща с Договора от Лисабон, забранява дискриминацията въз основа на езика (член 21) и задължава Съюза да зачита езиковото многообразие (член 22).

Първият регламент, датиращ от 1958 г., за определяне на езиковия режим на бившата Европейска икономическа общност^[1] е изменен вследствие на присъединяването на различни държави към ЕС и определя официалните езици на ЕС^[2] заедно с член 55, параграф 1 от ДЕС. Всеки гражданин на Съюза има право „[да] се обръща писмено към всяка от институциите или органите на ЕС на един от посочените езици и да получава писмен отговор на същия език.“ (член 24 от ДФЕС).

ЦЕЛИ

Езиковата политика на ЕС се основава на зачитането на езиковото многообразие във всички държави членки и на създаването на межкултурен диалог в целия ЕС. За да бъде прилагано взаимното зачитане на практика, ЕС насърчава преподаването и изучаването на чужди езици и мобилността на всички граждани чрез специални програми за образование и професионално обучение. Чуждоезиковите познания се считат за основна компетентност, която всички граждани на ЕС следва да придобият, за да увеличат своите шансове за образование и заетост. ЕС също така работи заедно с държавите членки за защита на малцинствата, въз основа на Европейската харта на Съвета на Европа за регионалните или малцинствените езици.

В своя принос към социалната среща на високо равнище, която се проведе на 17 ноември 2017 г. в Гьотеборг, Комисията изложи идеята за „европейско пространство за образование“, в което до 2025 г. „владенето на два други езика освен майчиния ще се е превърнало в правило“ (COM(2017)0673). След срещата на високо равнище Комисията публикува предложение за препоръка на Съвета относно всеобхватен подход към преподаването и изучаването на езици (COM(2018)0272).

ПОСТИЖЕНИЯ

A. Разработване на политики и подкрепа за научните изследвания в областта на езиците

1. Сравнимост на данните относно езиковата компетентност

През 2005 г. Комисията публикува съобщение до Европейския парламент и до Съвета относно Европейския показател за езикова компетентност ([COM\(2005\) 0356](#)), който е инструмент за измерване на общата езикова компетентност във всички държави членки. Съответната рамка беше изложена в съобщението на Комисията, прието на 13 април 2007 г. ([COM\(2007\)0184](#)). Както се заявява в съобщението на Комисията от 2005 г. „целта на този показател е да измерва общата компетентност по чужди езици във всяка държава членка“. Този показател ще спомогне също така да се разбере дали мерките, предприети за

[1]ОВ L 17, 6.10.1958 г., стр. 385

[2]Двадесет и четирите официални езика на ЕС са: английски, български, гръцки, датски, естонски, ирландски, испански, италиански, латвийски, литовски, малтийски, немски, нидерландски, полски, португалски, румънски, словашки, словенски, унгарски, фински, френски, хърватски, чешки и шведски.

постигане на формулата „майчин език + два“, дават резултат, благодарение на сравними данни за езиковата компетентност във всички държави членки. Беше създаден консултативен съвет и той представи резултатите от първото проучване през 2011 г., което показва необходимостта от по-ефективно прилагана стратегия за изучаване на езици в училищата.

2. Европейски център за съвременни езици (ECML) и „Меркатор“

ЕС подкрепя два центъра за научноизследователска дейност в областта на езиците, а именно Европейския център за съвременни езици (ECML) и Европейския изследователски център за многоезичието и изучаването на езици „Меркатор“. ECML насърчава високите научни постижения и иновациите в областта на преподаването на чужди езици и помага на европейците да учат езици по-ефективно. Неговата основна цел е подпомагането на държавите членки при осъществяването на ефективни политики за преподаване на езици чрез поставяне на акцент върху преподаването и изучаването на езици, насърчаване на диалога и обмена на добри практики и подкрепа за изследователски проекти и мрежи, свързани с програмата. „Меркатор“ е част от мрежа от пет центъра за научни изследвания и документация, специализирани в регионални и малцинствени езици на територията на Европейския съюз.

3. Европейска магистърска степен по писмен превод

Европейската магистърска степен по писмен превод (EMT) е знак за качество за университетски програми по писмен превод, които отговарят на определените професионални стандарти и на нуждите на пазара. Основната цел на EMT е да се подобри качеството на обучението на преводачите и да се привличат високо квалифицирани хора да упражняват професията преводач в ЕС. EMT цели да бъде подобрен статутът на професията писмен преводач в ЕС.

Б. Програми за действие

1. Програма „Еразъм +“

[„Еразъм+“](#) е новата програма на ЕС за образование, обучение, младеж и спорт за периода 2014—2020 г. Насърчаването на езиковото обучение и езиковото многообразие е една от специфичните цели на програмата. В [ръководството за програмата „Еразъм +“ за 2019 г.](#) се посочва, че „предвидените възможности за предоставяне на езикова подкрепа имат за цел повишаване на ефективността и ефикасността на дейностите за мобилност, както и ефективността на ученето, с което ще допринесат за постигането на специфичната цел на програмата“ (стр. 10). Езикова подкрепа се предлага чрез [онлайн езикова подготовка по програма „Еразъм +“](#) за участници в дейности по мобилност, за да им се помогне при изучаването на езика на приемащата държава. „Еразъм +“ насърчава също така сътрудничество с оглед на иновации и обмен на добри практики чрез партньорства в областта на преподаването и изучаването на езици. Освен това финансирането за езикова подкрепа може да бъде предоставяно при необходимост за бенефициентите в рамките на партньорства, които организират дългосрочни учебни и преподавателски дейности за персонала, младите работници и учещите. Програмата „Еразъм +“ финансира и редица проекти всяка година за подпомагане на преподаването

и изучаването на жестомимичен език и за поощряване на осведомеността за езиковото многообразие и защитата на малцинствените езици.

[Предложението на Комисията](#) за програма приемник (2021—2027 г.) беше представено през май 2018 г. ([COM\(2018\)0367](#)). След срещата на високо равнище в Гьотеборг през 2017 г. предложението има за цел да се подобри изучаването на езици, по-специално чрез разширяване на използването на онлайн инструменти. По линия на ключово действие 1 то ще подкрепя „възможности за изучаване на езици, включително възможностите, които подкрепят дейностите за мобилност“.

2. Програма „Творческа Европа“

В рамките на програмата „Творческа Европа“ се предоставя подкрепа за преводи на книги и ръкописи в рамките на [подпрограмата „Култура“](#).

3. Европейски ден на езиците

Вдъхновени от големия успех на Европейската година на езиците (през 2001 г.), ЕС и Съветът на Европа решиха на 26 септември всяка година да се отбелязва Европейският ден на езиците с разнообразни мероприятия, свързани с изучаването на езици в целия ЕС. Това действие цели да изгражда у гражданите съзнание за множеството езици, които се говорят в Европа, и да ги стимулира да изучават езици.

4. Европейски езиков етикет

[Европейският езиков етикет](#) е награда на Комисията, насочена към насърчаване на нови инициативи за преподаване и изучаване на езици, за да бъдат отличавани нови методи за преподаване на езици и за повишаване на осведомеността за регионалните и малцинствените езици. Наградата се дава за проекти от участващите държави за най-новаторския проект за изучаване на езици, за лицето, което е отбелязало най-голям напредък в изучаването на чужди езици, и за най-добрия преподавател по езици.

5. Конкурс за млади преводачи „Juvenes Translatores“

Всяка година Комисията присъжда наградата за млади преводачи „Juvenes Translatores“ за най-добър превод, извършен от 17-годишен ученик във всяка държава членка. Учениците могат да избират да извършват писмен превод от и на всички официални езици на Европейския съюз.

РОЛЯ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ

А. Езиково многообразие

На първо място трябва да се отбележи, че Европейският парламент прие цялостна политика на многоезичие, което означава, че всички езици на ЕС са еднакво важни. Всички парламентарни документи се превеждат на всички официални езици ЕС и всеки член на Европейския парламент има правото да говори на език по свой избор.

В своята резолюция от 24 март 2009 г. относно многоезичието: преимущество за Европа и обща отговорност^[3] Парламентът потвърди своята подкрепа за политиките на ЕС в областта на многоезичието и призова Комисията да разработи мерки за признаване на значението и насърчаване на езиковото многообразие.

На 28 март 2019 г. Европейският парламент прие програмата „Творческа Европа“ за периода 2021—2027 г.^[4] В съответния член, посветен на целите на програмата, той подчерта, че трябва да се вземат предвид „особеностите на различните държави, включително държави или региони с особено географско или езиково положение“. Парламентът добави и специална разпоредба в подкрепа на субтитрирането, дублирането и аудиоописанието на европейското аудиовизуално съдържание, за да се насърчат „международните продажби и разпространение на ненационални европейски произведения в рамките на всички платформи за разпространение“.

През 2018 г. комисията по култура и образование на Европейския парламент работи по изготвянето на доклад по собствена инициатива, озаглавен „Езиково равенство в ерата на цифровите технологии — към проект за човешкия език“, въз основа на [проучване](#) със същото заглавие, изготвено по искане на работната група за оценка на научно-технологичните възможности на Парламента. На 11 септември 2018 г. резолюцията относно езиковото равенство в ерата на цифровите технологии беше приета на пленарно заседание^[5]. В тази резолюция Парламентът призова Комисията да извърши оценка на най-подходящите средства за гарантиране на езиковото равенство в ерата на цифровите технологии и да разработи силна и координирана стратегия за цифров единен пазар. Всяка година от 2007 г. насам Европейският парламент присъжда [филмовата награда „ЛУКС“](#). Наградата включва субтитрирането на трите филма финалисти на 24-те официални езика на Европейския съюз.

Б. Подкрепа за малцинствените езици

На 23 ноември 2016 г. Европейският парламент прие резолюция относно езици на знаците и професионалните преводачи на езици на знаците^[6]. Целта беше да се подчертае, че гражданите, лишени от слух, лишени от слух и зрение или с увреден слух, трябва да имат достъп до същата информация и комуникация като другите си съграждани под формата на устен превод на езика на знаците, субтитриране, преобразуване на говор в текст и/или алтернативни форми на комуникация, включително устни преводачи. В резолюцията същото така се признава фактът, че институциите на ЕС вече осигуряват достъпността на обществени мероприятия и заседания на комисиите.

През 2013 г. Европейският парламент прие резолюция относно застрашените от изчезване европейски езици и езиковото многообразие в Европейския съюз^[7], в която призовава държавите членки да отделят по-голямо внимание на застрашените от изчезване европейски езици и да се ангажират с опазването

[3] [ОВ С 117Е, 6.5.2010 г., стр. 59](#)

[4] [Приети текстове, P8_TA\(2019\)0323](#)

[5] [Приети текстове, P8_TA\(2018\)0332](#)

[6] [ОВ С 224, 27.6.2018 г., стр. 68](#)

[7] [ОВ С 93, 9.3.2016 г., стр. 52](#)

и насърчаването на многообразието на езиковото и културното наследство на Съюза.

В проучване на тема „Езиците на малцинствата и образованието: най-добри практики и рискове“, поръчано от името на комисията по култура и образование на Европейския парламент и публикувано в началото на 2017 г., се разглежда положението на малцинствените езици в образованието в 13 конкретни случая.

На 7 февруари 2018 г. Европейският парламент одобри резолюция относно защитата и недискриминацията на малцинствата в държавите — членки на ЕС^[8]. Тази резолюция насърчава държавите членки да гарантират правото да се използва малцинствен език и да защитават езиковото многообразие в рамките на Съюза. Тя се застъпва за спазване на езиковите права в общностите, в които има повече от един официален език, и призовава Комисията да засили насърчаването на преподаването и използването на регионалните и малцинствените езици.

Pierre Hériard
05/2019

[8] [ОВ С 463, 21.12.2018 г., стр. 21](#)

